Neapolis University

HEPHAESTUS Repository **http://hephaestus.nup.ac.cy**

School of Health Sciences Articles

2012

þÿ Ÿ ¹ ´ ¹ ± ¸ Á · Ã º µ ¹ ± º - Â À Á É Ä ¿ ² ¿ Å » ¯ þÿ Ä ¿ Å Ÿ ¹ º ¿ Å ¼ µ ½ ¹ º ¿ Í ± Ä Á ¹ ± Á Ç µ þÿ Ä · ½ µ À ¹ º Á ¬ Ä · Ã · Ä · Â µ ¹ Á ® ½ · Â þÿ º ¿ ¹ ½ É ½ ¹ º ® Â ´ ¹ º ± ¹ ¿ Ã Í ½ · Â

Martzelos, Georgios

http://hdl.handle.net/11728/7671

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΜΑΡΤΖΕΛΟΥ
Καθηγητή ΑΠΘ

ΟΙ ΔΙΑΘΡΗΣΚΕΙΑΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Εισαγωγή

Ὁ διαθρησκειακός διάλογος ὡς μέσο γιά τήν ἐπικράτηση τῶν ἰδεωδῶν τῆς εἰρήνης καί τῆς δικαιοσύνης κατά τή συμβίωση τῶν Χριστιανῶν μέ ἑτεροθρήσκους δέν ἦταν ἄγνωστος στήν πρακτική καί τήν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας καί ἰδιαίτερα τῆς Ὀρθοδοξίας. Ὡστόσο ἀπό τά μέσα τοῦ 20οῦ αἰώνα καί ἑξῆς ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία συνειδητοποίησε ἔτι περισσότερο τήν ἀνάγκη τοῦ διαθρησκειακοῦ διαλόγου, δεδομένου ὅτι στήν ἐποχή μας ὁ κίνδυνος τῶν θρησκευτικῶν ἀντιπαραθέσεων, ὅταν μάλιστα αὐτές τροφοδοτοῦνται ἀπό τό φανατισμό καί τή μισαλλοδοξία, μπορεῖ νά ἀποβεῖ μοιραῖος γιά τήν παγκόσμια εἰρήνη. Τά τραγικά γεγονότα τῆς 11ης Σεπτεμβρίου τοῦ 2001, πού χαρακτηρίστηκε ὡς «ἡ ἡμέρα πού ἄλλαξε τόν κόσμο», ἀλλά καί ὅσα ἀκολούθησαν στή συνέχεια, κατέδειξαν καί ἐπιβεβαίωσαν μέ τόν πιό εὔγλωττο τρόπο τήν ἀναγκαιότητα τοῦ διαλόγου καί τῆς συνεργασίας τῶν διαφόρων θρησκευτικῶν ἡγετῶν, προκειμένου νά μή μεταβάλλεται ἡ θρησκεία σέ ὄργανο ἐξυπηρέτησης ἐθνικιστικῶν ἐπιδιώξεων καί πολιτικῶν σκοπιμοτήτων εἰς βάρος ὄχι μόνο τῆς ἀνθρωπότητας, ἀλλά οὐσιαστικά καί τῆς ἴδιας τῆς θρησκείας. Ὅπως πολύ εὔστοχα ἐπισημάνθηκε ἤδη στή διακήρυξη τῆς Βέρνης (1994), «ὁ πόλεμος ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας εἶναι πόλεμος ἐναντίον τῆς θρησκείας».

α) Πανορθόδοξες ἀποφάσεις γιά τίς διαθρησκειακές πρωτοβουλίες τῆς Ὀρθοδοξίας

Μέσα στά πλαίσια τῆς νέας αὐτῆς πραγματικότητας ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἐπέδειξε ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιά τήν

ἀνάληψη διαθρησκειακῶν πρωτοβουλιῶν, μέ στόχο τή διαφύλαξη καί ἐπικράτηση τῆς εἰρήνης ἀνά τόν κόσμο.

Ἤδη κατά τήν Α' Πανορθόδοξη Διάσκεψη τῆς Ρόδου (1961) συμπεριέλαβε στήν Ἡμερησία Διάταξη τῆς μέλλουσας νά συνέλθει Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τόσο τό θέμα «Ὀρθοδοξία καί ἄλλαι θρησκεῖαι» ὅσο καί τό θέμα «Συμβολή τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στήν ἐπικράτηση τῶν χριστιανικῶν ἰδεωδῶν τῆς εἰρήνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφοσύνης καί τῆς ἀγάπης μεταξύ τῶν λαῶν»[1].

Σταθμό στή συνειδητοποίηση τῆς ἀναγκαιότητας τοῦ διαθρησκειακοῦ διαλόγου σέ πανορθόδοξο ἐπίπεδο ἀποτέλεσαν τόσο ἡ Α' Προσυνοδική Πανορθόδοξη Διάσκεψη (Σαμπεζύ, 1976), ὅσο καί ἡ Γ' Προσυνοδική Πανορθόδοξη Διάσκεψη (Σαμπεζύ, 1986), ἡ ὁποία μάλιστα στό μακροσκελές Κείμενό της ἀναφέρεται, σύμφωνα καί μέ τόν τίτλο τοῦ Κειμένου, στή «Συμβολή τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφοσύνης καί τῆς ἀγάπης μεταξύ τῶν λαῶν, καί ἄρσιν τῶν φυλετικῶν καί λοιπῶν διακρίσεων», ἐκφράζοντας μέ τόν τρόπο αὐτό τήν ἐπίσημη ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ θέση τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας[2].

Μέσα σ' αὐτό τό πνεῦμα τῶν πανορθοδόξως εἰλημμένων ἀποφάσεων τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο σέ συνεργασία μέ ἁρμόδιους πολιτικούς καί θρησκευτικούς φορεῖς πρωτοστάτησε στή διοργάνωση ἀφενός διμερῶν Ἀκαδημαϊκῶν Διασκέψεων μέ τόν Ἰουδαϊσμό καί τό Ἰσλάμ καί ἀφετέρου Διαθρησκειακῶν Συνεδρίων καί Συναντήσεων ἡγετῶν καί ἐκπροσώπων τῶν τριῶν μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν, τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, τοῦ Χριστιανισμοῦ καί τοῦ Ἰσλαμισμοῦ.

β) Διμερεῖς Ἀκαδημαϊκές Διασκέψεις μέ τόν Ἰουδαϊσμό καί τό Ἰσλάμ

1. Βλ. Γ. Ν. Λαιμόπουλου, «Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών και διαθρησκειακός διάλογος», στο *Καθ' οδόν*, τεύχ. 3 (1992), σ. 46 έξ.

2. Βλ. «Ἡ συμβολή τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφοσύνης καί τῆς ἀγάπης μεταξύ τῶν λαῶν, καί ἄρσιν τῶν φυλετικῶν καί λοιπῶν διακρίσεων», στό *Ἐπίσκεψις* 369 (15-12-1986), σ. 19. Βλ. καί I. Bria – Π. Βασιλειάδη, *Ὀρθόδοξη χριστιανική μαρτυρία. Ἐκκλησία – Κοινωνία – Οἰκουμένη* 1, Ἐκδ. Τέρτιος, Κατερίνη 1989, σ. 164.

Οἱ Ἀκαδημαϊκές Διασκέψεις μέ τόν Ἰουδαϊσμό καί τό Ἰσλάμ ξεκίνησαν χάρις στίς πρωτοβουλίες τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Ὀρθοδόξου Κέντρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στό Σαμπεζύ (Γενεύη) μακαριστοῦ Μητροπολίτη τότε Ἑλβετίας καί κατόπιν Ἀδριανουπόλεως κ. Δαμασκηνοῦ.

Μέ τόν Ἰουδαϊσμό, ὕστερα ἀπό μιά προκαταρκτική συνάντηση ἐκπροσώπων τῶν δύο θρησκειῶν πού ἔγινε στή Γενεύη τό 1976, πραγματοποιήθηκαν μέχρι τώρα ἑπτά Ἀκαδημαϊκές Διασκέψεις. Ἡ πρώτη ἔλαβε χώρα στή Λουκέρνη (16-18 Μαρτίου 1977) μέ θέμα «Ἡ ἔννοια τοῦ νόμου στήν Παλαιά καί τήν Καινή Διαθήκη», ἡ δεύτερη στό Βουκουρέστι (29-31 Ὀκτωβρίου 1979) μέ θέμα «Παράδοση καί Κοινότητα στόν Ἰουδαϊσμό καί τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία», ἡ τρίτη στήν Ἀθήνα (21-24 Μαρτίου 1993) μέ θέμα «Συνέχεια καί ἀνανέωση», ἡ τέταρτη στή Μααλέχ Χασαμίσα τῆς Ἱερουσαλήμ (13-16 Δεκεμβρίου 1998) μέ θέμα «Ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ σύγχρονου κόσμου ἀπό τήν Ὀρθοδοξία καί τόν Ἰουδαϊσμό», ἡ πέμπτη στή Θεσσαλονίκη (27-29 Μαΐου 2003) μέ θέμα «Ἡ πιστότητα στίς πηγές: κοινή δέσμευση γιά τήν εἰρήνη καί τή δικαιοσύνη»[3], ἡ ἕκτη στήν Ἱερουσαλήμ (14-15 Μαρτίου 2007) μέ θέμα «Θρησκευτική ἐλευθερία καί ἡ σχέση μεταξύ ἐλευθερίας και θρησκείας»[4] καί ἡ ἕβδομη στήν Ἀθήνα (10-12 Νοεμβρίου 2009) μέ θέμα «Ὁ κόσμος μέσα στήν κρίση: Ἠθικές προκλήσεις και θρησκευτικές προοπτικές»[5]. Στόχος αὐτῶν τῶν Διασκέψεων ὑπῆρξε ἡ ἐπισήμανση κοινῶν στοιχείων τῶν παραδόσεων τῶν δύο θρησκειῶν, πού τροφοδοτοῦν τή θρησκευτική ἐμπειρία καί τήν πνευματικότητα τῶν πιστῶν τους. Πρέπει ἐπίσης νά τονίσουμε ὅτι καί οἱ δύο πλευρές ἔχουν ὑπογραμμίσει ἀφενός τήν ἀναγκαιότητα τῆς ἀπόλυτης καί ἄνευ ὅρων συνταγματικῆς καί νομοθετικῆς ἐγγύησης τῆς πλήρους ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, καθώς καί κάθε ἄλλης θρησκευτικῆς ἐ-

---

3. Βλ. Δαμασκηνοῦ Παπανδρέου (Μητροπολίτου Ἑλβετίας), *Λόγος Διαλόγου (Η Ορθοδοξία ενώπιον της τρίτης χιλιετίας)*, Ἐκδ. Καστανιώτη, Ἀθήνα 1997, σ. 311 κ.ἑ.

4. Βλ. http://www.jcrelations.net/Communiqu%E9,+Sixth+Academic+Meeting+between+Judaism+and+Orthodox+Christianity%3Cbr%3EJerusalem,+March+14-15,+2007.2016.0.html?L=3

5. Βλ. http://theorthodoxchurch.info/blog/news/2009/11/7th-academic-consultation-between-orthodox-christianity-and-judaism/

λευθερίας γιά ὅλους τους ὑπηκόους τοῦ κράτους τοῦ Ἰσραήλ ἤ τῶν χριστιανικῶν καί ἰσλαμικῶν κρατῶν καί ἀφετέρου τή νομοθετική προστασία τόσο τῆς ἰσότητας ὅλων ἐνώπιον τοῦ νόμου ὅσο καί τῶν διεθνῶς ἀναγνωρισμένων κοινωνικῶν δικαιωμάτων.

Πολύ περισσότερες καί τακτικότερες ὑπῆρξαν οἱ Ἀκαδημαϊκές Διασκέψεις μέ τό Ἰσλάμ, χάρις στή συνεργασία τοῦ Ὀρθοδόξου Κέντρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στό Σαμπεζύ μέ τή Βασιλική Ἀκαδημία τῆς Ἰορδανίας (Ἀμμάν) γιά τήν ἔρευνα τοῦ ἰσλαμικοῦ πολιτισμοῦ (Al-Albait Foundation), μέ τήν ἔνθερμη μάλιστα ὑποστήριξη τοῦ πρίγκιπα - διαδόχου τῆς Ἰορδανίας Χασάν. Μέχρι τώρα, ὕστερα ἀπό δύο προπαρασκευαστικές Συναντήσεις πού ἔγιναν ἡ πρώτη στό Windsor τῆς Ἀγγλίας (1984) καί ἡ δεύτερη στό Ἀμμάν τῆς Ἰορδανίας (1985), πραγματοποιήθηκαν ἕνδεκα Διασκέψεις. Ἡ πρώτη Διάσκεψη ἔλαβε χώρα στό Σαμπεζύ τῆς Γενεύης (16-20 Νοεμβρίου 1986) μέ θέμα «Αὐθεντία καί θρησκεία», ἡ δεύτερη στό Ἀμμάν τῆς Ἰορδανίας (20-25 Νοεμβρίου 1987) μέ θέμα «Πρότυπα ἱστορικῆς συνυπάρξεως μουσουλμάνων καί χριστιανῶν καί μελλοντικές προοπτικές», ἡ τρίτη στό Σαμπεζύ (12-15 Δεκεμβρίου 1988) μέ θέμα «Εἰρήνη καί δικαιοσύνη», ἡ τέταρτη στήν Κωνσταντινούπολη (10-14 Σεπτεμβρίου 1989) μέ θέμα «Ὁ θρησκευτικός πλουραλισμός καί τά ὅριά του», ἡ πέμπτη στό Ἀμμάν (26-28 Ἰουλίου 1993) μέ θέμα «Οἱ νέοι καί οἱ ἀξίες τῆς μετριοπάθειας», ἡ ἕκτη στήν Ἀθήνα (8-10 Σεπτεμβρίου 1994) μέ θέμα «Παιδεία γιά κατανόηση καί συνεργασία», ἡ ἕβδομη στό Ἀμμάν (3-5 Ἰουνίου 1996) μέ θέμα «Τό ἐκπαιδευτικό σύστημα στό Ἰσλάμ καί τόν Χριστιανισμό», ἡ ὄγδοη στήν Κωνσταντινούπολη (3-5 Ἰουνίου 1997) μέ θέμα «Προοπτικές συνεργασίας καί συμμετοχῆς μεταξύ χριστιανῶν καί μουσουλμάνων ἐνώπιον τῆς τρίτης χιλιετίας», ἡ ἔνατη στό Ἀμμάν (10-12 Νοεμβρίου 1998) μέ θέμα «Μουσουλμάνοι καί Χριστιανοί στή σύγχρονη κοινωνία. Ἡ εἰκόνα τοῦ ἄλλου καί τό νόημα τῆς ἰσοπολιτείας», ἡ δέκατη στό Μπαχρέϊν (28-30 Ὀκτωβρίου 2002) μέ θέμα «Ὁ ρόλος τῆς θρησκείας γιά τήν εἰρηνική συνύπαρξη στή

σύγχρονη κοινωνία»[6] καί ἡ ἑνδέκατη στην Ἀθήνα (11-13 Δεκεμβρίου 2008) μέ θέμα «Ἡ δυνατότητα οἰκοδόμησης τοῦ διαθρησκειακοῦ διαλόγου»[7]. Στίς Διασκέψεις αὐτές συμμετεῖχαν ἐκπρόσωποι τῆς θρησκευτικῆς καί πολιτικῆς ἡγεσίας, καθώς καί εἰδικοί ἀκαδημαϊκοί ἐρευνητές, μέ σκοπό νά μελετήσουν σέ βάθος τίς προϋποθέσεις συνεργασίας τῶν δύο θρησκειῶν γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων πού σχετίζονται μέ τήν εἰρηνική συνύπαρξη καί τήν ἀμοιβαία κατανόηση τῶν πιστῶν τους. Τά πορίσματα τῶν Διασκέψεων αὐτῶν ὑπῆρξαν ἀρκετά ἐνθαρρυντικά καί εὐοίωνα γιά τήν περαιτέρω συνέχιση παρόμοιων διαθρησκειακῶν πρωτοβουλιῶν. Φάνηκε ἤδη σαφῶς μέ βάση τίς πηγές τῶν δύο θρησκειῶν ὅτι ὁ θρησκευτικός φανατισμός εἶναι ἀσυμβίβαστος ὄχι μόνο μέ τό πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλά καί μέ τό μήνυμα τοῦ Ἰσλάμ[8].

γ) Διαθρησκειακά Συνέδρια καί Συναντήσεις ἐκπροσώπων τῶν τριῶν μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν

Ἐκτός ἀπό τίς παραπάνω Ἀκαδημαϊκές Διασκέψεις τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, ὅπως εἴπαμε, ἀνέπτυξε πρωτοβουλίες γιά τήν πραγματοποίηση ὄχι μόνο Διεθνῶν Διαθρησκειακῶν Συνεδρίων ἀλλά καί Συναντήσεων ἡγετῶν καί ἐκπροσώπων τῶν τριῶν μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν. Μέχρι τώρα πραγματοποιήθηκαν τρία Διεθνή Διαθρησκειακά Συνέδρια καί τρεῖς Διαθρησκειακές Συναντήσεις.

Ὅσον ἀφορᾶ τά Διαθρησκειακά Συνέδρια, καί τά τρία πραγματοποιήθηκαν στήν Κωνσταντινούπολη σέ συνεργασία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μέ τό Ἵδρυμα τῆς Νέας Ὑόρκης «Κραυγή τῆς συνειδήσεως» καί εἶχαν ὡς θέμα «Εἰρήνη καί Ἀνεκτικότητα (Ἀνεξιθρησκεία)». Τό πρῶτο ἔλαβε χώρα μεταξύ

---

6. Βλ. Βλ. Δαμασκηνοῦ Παπανδρέου (Μητροπολίτου Ἑλβετίας), «Ὁ ἀκαδημαϊκός διάλογος χριστιανῶν καί μουσουλμάνων», στό *Καθ' ὁδόν*, τεῦχ. 3 (1992), σ. 7 κ.ἑ. καί *Λόγος Διαλόγου (Ἡ Ὀρθοδοξία ἐνώπιον τῆς τρίτης χιλιετίας)*, Ἐκδ. Καστανιώτη, Ἀθήνα 1997, σ. 316 κ.ἑ. Βλ. καί Γρ. Δ. Ζιάκα, *Θρησκειολογικά μελετήματα, τόμ. Α' (Ζώντας ἁρμονικά μέ τούς ἀνθρώπους)*, Ἐκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2004, σ. 309 κ.ἑ.

7. http://www.spc.rs/eng/dialogue_between_christianity_and_islam

8. Βλ. Γρ. Δ. Ζιάκα, ὅπ. παρ., σ. 394.

7-9 Φεβρουαρίου 1994 καί κατέληξε στήν περίφημη *Διακήρυξη τοῦ Βοσπόρου*, ἡ ὁποία καταδικάζει κάθε μορφή πολέμου καί κυρίως τοῦ πολέμου ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας, τονίζοντας τήν ἀνάγκη συνεργασίας τῶν τριῶν μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν γιά τήν ἐπικράτηση τῆς εἰρήνης, τῆς ἀμοιβαίας ἀνοχῆς καί συνυπάρξεως στόν κόσμο, στόν ὁποῖο ἡ ἔξαρση τοῦ ἐθνικισμοῦ ὁδηγεῖ σέ συγκρούσεις καί αἱματοχυσίες. Γι' αὐτό καί ὑπογραμμίζει τήν ὑποχρέωση τῶν πολιτικῶν καί θρησκευτικῶν ἡγετῶν νά καλλιεργήσουν καί νά προωθήσουν μέ κάθε μέσο τό διάλογο μεταξύ τῶν ἀνθρώπων καί τῶν λαῶν γιά τήν οἰκοδόμηση τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, τῆς ἀγάπης καί τοῦ ἀλληλοσεβασμοῦ[9]. Στό δεύτερο πού συνῆλθε μεταξύ 7 καί 9 Νοεμβρίου 2005 ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικός Πατριάρχης στήν ἐναρκτήρια ὁμιλία του ὑπογράμμισε τήν ἀνάγκη τῆς εἰρηνικῆς συνύπαρξης τῶν ὀπαδῶν διαφορετικῶν θρησκειῶν γιά τό καλό τόσο τῶν πιστῶν ὅσο καί τῶν ἀπίστων καί ἐξέφρασε τήν ἐλπίδα ὅτι ἡ ἐν λόγω Συνάντηση θά ἀποκαλύψει τίς δυνατότητες κατανόησης, ἤ τουλάχιστον τήν ἀπεμπλοκή τῆς θρησκείας ἀπό γεγονότα πού ὁδηγοῦν σέ συγκρούσεις[10]. Στο τρίτο πού συνῆλθε πρίν ἀπό τρεῖς βδομάδες ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης στήν ὁμιλία του τόνισε ὅτι τό μεγαλεῖο καί εἰδικά ἡ μυστική ἀναζήτηση τοῦ Θεοῦ ἀποκλείει τή συσχέτιση πολιτικῶν καί ἐθνικῶν συγκρούσεων μέ τή θρησκευτική πίστη. Τουναντίον, ὁδηγεῖ στή συναίσθηση ὅτι αὐτός πού ἀγαπᾶ τόν Θεό πραγματικά καί χωρίς ἰδιοτέλεια κατανοεῖ τήν οἰκουμενικότητα τῆς ἀνθρωπότητας, τήν ταυτότητα τοῦ τελικοῦ της προορισμοῦ καί τό πόσο αντίθετη εἶναι πρός τό θέλημα τοῦ Θεοῦ ἡ πρόθεση κάποιου ἡγέτη νά στήσει τό ἔθνος του πάνω στά ἐρείπια ἑνός ἄλλου. Πρακτικά αὐτό σημαίνει ὅτι ὑπάρχει ἤρεμη ψυχική διάθεση πρός ὅλους, ἀδελφικά αἰσθήματα πρός ὅλους τούς ἀνθρώπους καί μιά οἰκουμενική στάση πού περιλαμβάνει ὁλόκληρη τήν ἀνθρωπότητα. Ἐμεῖς, τόνισε, οἱ θρησκευτικοί ἡγέτες πού πιστεύουμε ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἡ πηγή τοῦ ζῶντος

9. Βλ. ὅπ. παρ. 254 ἑξ.

10. Βλ. http://www.ec-patr.gr/synedria, *Εἰρήνη – Συμφιλίωση ΙΙ, Χαιρετισμός τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, κατά τήν ἔναρξιν τοῦ Διαθρησκειακοῦ Συνεδρίου ἐπί τοῦ θέματος "Εἰρήνη καί Ἀνεξιθρησκεία Β΄" (07/11/2005).*

ὕδατος ὀφείλουμε να δώσουμε στή διψασμένη ἀνθρωπότητα αὐτό τό θεῖο ὕδωρ καί νά φυτέψουμε ὅσο περισσότερες πνευματικές ὀάσεις μποροῦμε[11].

Στό σημεῖο αὐτό θά μπορούσαμε νά ἀναφέρουμε καί τό διήμερο Διαθρησκειακό Σεμινάριο πού πραγματοποιήθηκε ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στήν Ἱ. Μονή Βλατάδων τῆς Θεσσαλονίκης (16-17 Ἰανουαρίου 2001) μέ θέμα «Ἡ ἐπίτευξη ἀλληλοκατανόησης μεταξύ τῶν ΜΜΕ καί τῶν θρησκευτικῶν Κοινοτήτων τῆς Νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης». Τό Σεμινάριο αὐτό, στό ὁποῖο συμμετεῖχαν ἐκπρόσωποι τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί Δογμάτων τῆς Ἀνατολικῆς καί Δυτικῆς Εὐρώπης, θρησκευτικοί ἡγέτες τοῦ μουσουλμανικοῦ κόσμου τῆς περιοχῆς τῆς Ν.Α. Εὐρώπης, ἐκπρόσωποι πολιτικῶν ἀρχῶν, καθώς καί δημοσιογράφοι ἀπό διάφορες χῶρες τῆς Εὐρώπης, εἶχε ὡς στόχο, μέσα στά πλαίσια τῆς προσπάθειας γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς εἰρήνης καί τῆς ἁρμονικῆς συμβίωσης τῶν λαῶν τοῦ Βαλκανικοῦ χώρου, τήν ἐξοικείωση τῶν δημοσιογράφων τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης μέ τίς ἱστορικές, πολιτισμικές καί θρησκευτικές ἰδιαιτερότητες τῶν Βαλκανίων, οἱ ὁποῖες δέν ἦταν ἀρκετά γνωστές στή Δυτική κοινή γνώμη[12].

Μεγάλη ἐπίσης διεθνή ἀπήχηση εἶχαν καί οἱ Διαθρησκειακές Συναντήσεις πού προέβαλαν σημαντικά τόν εἰρηνοποιό ρόλο τῆς Ὀρθοδοξίας ἀνά τόν κόσμο.

Ἡ Α' Διαθρησκειακή Συνάντηση πραγματοποιήθηκε ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἕνωσης στίς Βρυξέλλες (19-20 Δεκεμβρίου 2001) μέ θέμα «Ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ κόσμῳ». Σ' αὐτήν ἔλαβαν μέρος πάνω ἀπό 80 θρησκευτικοί λειτουργοί καί καθηγητές Θεολογίας τῶν τριῶν παραπάνω μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν, πού προέρχονταν ἀπό τίς περισσότερες χῶρες τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Εὐρώπης, τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καί τῆς Βόρειας Ἀφρικῆς. Ὅπως τόνισε στήν ἐναρκτήρια ὁμιλία του ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικός Πατριά-

11. Βλ. http://www.patriarchate.org/documents/speech-on-the-valedictory-farewell-reception-at-the-completion-of-the-inter-religious-conference-peace-and-tolerance-ii-in-istanbul

12. Βλ. http:// www.ec-patr.gr/synedria,, *Διαθρησκειακόν Σεμινάριο γιά τήν συμφιλίωσιν καί τήν εἰρήνην (16-1-2001)*, Δελτίο Τύπου.

ρχης, «Τά πασίγνωστα τραγικά γεγονότα τῆς 11ης Σεπτεμβρίου τοῦ λήγοντος ἔτους μᾶς ἐπιβάλλουν νά ἀποκαλύψωμεν εἰς ὅλους τούς λαούς τό εἰρηνικόν καί φιλειρηνικόν πρόσωπον τοῦ Θεοῦ καί νά διασκεδάσωμεν τήν ἐντύπωσιν ὅτι ὁ Θεός εὐλογεῖ τάς ἀνθρωποθυσίας... Διά τοῦτο παρακαλοῦμεν θερμῶς ἑαυτούς καί ἀλλήλους νά ἀφήσωμεν κάθε πολιτικήν προσέγγισιν τοῦ θέματος τῆς εἰρήνης ἐκτός τῆς αἰθούσης ταύτης καί νά δώσωμεν εἰς τούς πιστούς μας καί τόν κόσμον ὅλον ἀνόθευτον τό εἰρηνοποιόν μήνυμα τοῦ ἑνός καί μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ»[13]. Βέβαια τά γεγονότα τῆς 11ης Σεπτεμβρίου τοῦ 2001, ὅπως φάνηκε ἤδη ἀπ' ὅσα εἴπαμε, δέν ἀποτέλεσαν οὔτε τό ὁρόσημο οὔτε τήν ἀφετηρία γιά τίς διαθρησκειακές πρωτοβουλίες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου· κατέδειξαν ὅμως σαφῶς τήν ἀναγκαιότητα καί τή χρησιμότητα τῶν πρωτοβουλιῶν αὐτῶν γιά τήν ἐπικράτηση τῆς εἰρήνης καί τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης στόν κόσμο καί ἐπιτάχυναν τούς ρυθμούς τους.

Ἡ Β' Διαθρησκειακή Συνάντηση ἔλαβε χώρα στή Θεσσαλονίκη (29-30 Μαΐου 2003) ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί σέ συνεργασία μέ τό ἑλληνικό Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ μέσα στό πλαίσιο τῶν δραστηριοτήτων τῆς Ἑλληνικῆς Προεδρίας τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἕνωσης, μέ θέμα «Ὁ διαθρησκειακός διάλογος ὡς προϋπόθεση τοῦ πολιτισμοῦ τῶν πολιτισμῶν»[14].

Ἡ Γ' Διαθρησκειακή Συνάντηση πραγματοποιήθηκε ἐξ ἀφορμῆς τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων τῆς Ἀθήνας στό Μαρούσι (10-11 Αὐγούστου 2004) μέ πρωτοβουλία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου καί τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Δήμου Ἀμαρουσίου, μέ θέμα «Θρησκεία, εἰρήνη καί ὀλυμπιακό ἰδεῶδες». Στή Συνάντηση αὐτή ἐκτός ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῶν τριῶν μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν προσκλήθηκαν καί παρευρέθηκαν καί ἐκπρόσωποι τοῦ Βουδισμοῦ, προκειμένου νά προβληθεῖ ἀπό κοινοῦ ἐκ μέρους τῶν ἐκπροσώπων τῶν τεσσάρων μεγάλων θρησκειῶν ἡ ἰδιάζουσα ἀποστολή τῆς θρησκείας γιά τήν εἰρηνι-

---

13. Βλ. «Ἡ Διαθρησκειακή Συνάντησις τῶν Βρυξελλῶν», στό *Ἐπίσκεψις* 603 (31-12-2001), σ. 7.

14. Βλ. http://www.ec-patr.gr/arxeio/d2003-02.htm.

κή συνύπαρξη τῶν ἀνθρώπων καί τῶν λαῶν στή νέα πραγματικότητα τῆς ἐποχῆς μας. Ὅπως ὑπογράμμισαν οἱ ἐκπρόσωποι τῶν θρησκειῶν αὐτῶν στή Διακήρυξη τοῦ Ἀμαρουσίου, «Ἀπορρίπτομεν πᾶσαν μορφήν ἐθνικιστικῶν, φυλετικῶν, θρησκευτικῶν, κοινωνικῶν ἤ ἄλλων διακρίσεων, δι' ὧν ὑποθάλπονται νοσηρά φαινόμενα μισαλλοδοξίας ἤ καί θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ, τάσεις δικαιώσεως τῶν πολεμικῶν συγκρούσεων ἤ καί τῆς ὠργανωμένης τρομοκρατίας, ἐπί προφανεῖ ζημίᾳ τῆς εἰρηνικῆς συνυπάρξεως τῶν ἀνθρώπων καί τῶν λαῶν. Διό καί ἀπευθύνομεν ἔκκλησιν πρός τήν πνευματικήν ἡγεσίαν τῶν θρησκειῶν νά ἐργασθοῦν καί νά συνεργασθοῦν διά τήν ἐκτόνωσιν τῶν ἐπικινδύνων αὐτῶν συγχύσεων καί ἀξιόπιστον προώθησιν τοῦ θείου θελήματος δι' εἰρήνην, κοινωνικήν δικαιοσύνην καί σεβασμόν τῶν θεμελιωδῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου»[15].

Συμπέρασμα

Ὁ διαθρησκειακός διάλογος τῆς Ὀρθοδοξίας μέ τόν Ἰουδαϊσμό καί τό Ἰσλάμ πού ξεκίνησε καί συνεχίζει τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἀναδεικνύει τό βάθος τῆς εἰλικρινοῦς διαθρησκειακῆς συνεργασίας ὄχι μόνο γιά τήν ὑπέρβαση τῶν ὀδυνηρῶν ἐμπειριῶν καί φορτίσεων τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος, ἀλλά καί γιά τήν ἀπό κοινοῦ ἀντιμετώπιση τῶν σύγχρονων κοινωνικῶν προβλημάτων πού συνιστοῦν ἀπειλή γιά τόν ἄνθρωπο καί τόν κόσμο. Ἀναφερόμενη στήν πολιτική σημασία τῶν διαθρησκειακῶν πρωτοβουλιῶν καί δραστηριοτήτων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἡ τότε ὑπουργός Παιδείας τῆς Ἑλλάδος κ. Μαριέττα Γιαννάκου, ἐπ' εὐκαιρία τῆς συμμετοχῆς της στίς ἐργασίες τοῦ Β' Διαθρησκειακοῦ Συνεδρίου στήν Κωνσταντινούπολη (2005), τόνισε ἐπί λέξει τά ἑξῆς, μέ τά ὁποῖα θά ἤθελα νά κλείσω τήν παρούσα εἰσήγησή μου: «Σέ μιά ἐποχή πού κινδυνεύουμε νά ἐπιβεβαιωθεῖ σέ κάποιο βαθμό τό βιβλίο τοῦ Χάντιγκτον "Ἡ σύγκρουση τῶν πολιτισμῶν", ἡ δουλειά πού

15. Βλ. http://www.ec-patr.gr/synedria, *Διαθρησκειακή Συνάντησις «Θρησκεία, Εἰρήνη καί ὀλυμπιακόν ἰδεῶδες» (Ἀμαρούσιον - Ἀθῆναι, 10-11 Αὐγούστου 2004), Διακήρυξις Ἀμαρουσίου.*

κάνει τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο σέ συνεργασία μέ μετριοπαθεῖς μουσουλμάνους, μέ τό Βατικανό, ἀλλά καί μέ ὅλα τά δόγματα, ἀκόμα καί μέ τόν Δαλάι Λάμα, προσλαμβάνει τεράστια πολιτική ἀξία»[16].

16. Βλ. http://news.pathfinder.gr/greece/news/253879.html (23/11/2005).